

Opphør av barnebidrag ved barnevernets plassering av barn utenfor hjemmet – lang saksbehandlingstid, manglende intern kommunikasjon i Nav og feilaktig veiledning

3.9.2025 (2025/1847)

Saken gjelder opphør av retten til barnebidrag når barnevernet har plassert et barn utenfor hjemmet. Klagers datter ble plassert i beredskapshjem i november 2022. Klager ga Nav beskjed om plasseringen. Bidragsavdelingen i Nav ble ikke orientert om meldingen fra klager. De varslet derfor ikke klager om opphør av barnebidrag før i februar 2023. Vedtaket om opphør ble ikke fattet før i august 2023. Det var da gått ni måneder siden retten til barnebidrag falt bort. Nav krevet tilbakebetalt kr. 65 500.

Barnevernet orienterte ikke Nav om plasseringen før i februar 2023. Heller ikke denne meldingen nådde frem til bidragsavdelingen.

Sivilombudet mente at det var kritikkverdig at den interne kommunikasjonen i Nav sviktet slik at bidragsavdelingen ikke ble orientert da Nav mottok

informasjon fra klager om at barnet var plassert utenfor hjemmet av barnevernet.

Det var også kritikkverdig at meldingen om plasseringen, som senere kom fra barnevernet, ikke ble journalført på bidragsmottakeren.

Sivilombudet ba Nav sørge for tiltak overfor BufDir for å bedre kunnskapen i barnevernet om viktigheten av informasjonsutveksling mellom de to etatene.

Sivilombudet påpekte at lovteksten i barnelova av 1981 § 69 og den nye barnelova av 2025 § 9-4 ikke ga tydelig uttrykk for at plassering av et barn utenfor hjemmet i seg selv er tilstrekkelig for opphør av retten til barnebidrag. Ombudet ville orientere Barne- og familiedepartementet om behovet for en endring av ordlyden i barnelova av 2025 § 9-4.

Sivilombudet mente også at behandlingstiden i klagers sak var klart i strid med forvaltningsloven § 11 a første ledd. For å unngå høye tilbakebetalingskrav, ble Arbeids- og velferdsdirektoratet bedt om å iverksette konkrete tiltak for å sørge for at tidsbruken i saker om opphør av barnebidrag ble vesentlig redusert.

Sivilombudet slo fast at Nav Kontaktsenter hadde gitt klager feil veiledning om forståelsen av barnelova § 69 om opphør av barnebidrag.

Nav Kontaktsenters rutiner burde endres for å tydeliggjøre at barnevernets plassering av et barn

utenfor hjemmet i seg selv er tilstrekkelig for opphør av bidrag.

Sivilombudet mente videre at vilkårene for tilbakebetaling ikke var oppfylt for perioden fra plasseringen av barnet i beredskapshjem i november 2022 og frem til klager mottok varselet om opphør av barnebidrag 27. februar 2023. Nav ble bedt om å behandle saken på nytt i lys av ombudets konklusjon.

Sivilombudet ba om å bli holdt orientert om utfallet av saken om tilbakebetaling og oppfølgingen av uttalelsen.

Sakens bakgrunn

(1) A's datter på 15 år ble plassert i beredskapshjem av barnevernet i november 2022. A (klager) mottok på dette tidspunktet månedlige barnebidrag fra barnets far. Bidragene var fastsatt av Nav.

(2) Barneverns- og helsenemnda fattet vedtak om omsorgsovertakelse 17. februar 2023. Vedtaket ble senere opphevet av tingretten i september 2023. Datteren flyttet hjem til klager samme dag.

(3) Da barnet ble plassert i beredskapshjem i november 2022, oppholdt klager seg to uker på en institusjon. Hun hadde to støttesamtaler med en ansatt i Nav. I samtalene fikk den Nav-ansatte vite at klagers datter var plassert utenfor hjemmet. I skriftlige referater fra samtalene har den Nav-ansatte skrevet:

«Du fikk da vite av meg at det blir sendt en institusjonsmelding til Nav slik at ytelser blir stanset. I samtalene kom det frem at barnet var under barnevernet sin omsorg under oppholdet. Utfra informasjonen angående ytelser tolket du det som at barnebidrag også får denne informasjonen».

(4) I referatene står det også at det lokale Nav-kontoret var kjent med plasseringen av barnet utenfor hjemmet.

(5) Da det ble fattet vedtak om omsorgsovertakelse i februar 2023, sendte klager en skriftlig melding til Nav om vedtaket. Fordi klager hadde gitt beskjed om omsorgsovertakelsen, sendte bidragsavdelingen 27. februar 2023 et varsel til klager om opphør av barnebidrag. Nav opplyste at saken ville bli behandlet senest innen fem måneder.

(6) Nav sendte samtidig et brev til barnevernet om at de hadde mottatt melding fra klager om at barnet flyttet i beredskapshjem 7. november 2022. De trengte svar på om barnevernet hadde «kompetanse» til å kreve oppfostringsbidrag fra foreldrene. Oppfostringsbidrag er et bidrag barnevernet/kommunen kan kreve av foreldrene hvis et barn er plassert utenfor hjemmet. I brevet forklarte Nav at kommunen bare hadde slik kompetanse hvis de hadde tatt over alle utgiftene til forsørgelse av barnet.

(7) Det viste seg senere at barnevernet i februar 2023 også hadde sendt melding til Nav om omsorgsovertakelsen. Dette brevet, med tittelen «Stans av barnetrygd og andre ytelser», ble bare registrert ved avdelingen for barnetrygd. Brevet ble ikke videreformidlet til avdelingen for barnebidrag. Brevet ble heller ikke journalført på klager (bidragsmottaker). Det ble bare journalført på barnet.

(8) Barnevernet svarte ikke på henvendelsen som Nav sendte i februar 2023. Det ble heller ikke sendt noen purring før fem måneder senere (1. august 2023). Saksbehandlingsfristen på fem måneder var da løpt ut.

(9) Barnevernet svarte 15. august 2023 at de hadde kompetanse til å kreve oppfostringsbidrag. Nav fattet 28. august 2023 vedtak om opphør av barnebidrag. Det var da gått mer enn ni måneder siden akuttplasseringen og mer enn seks måneder siden varselet om opphør.

(10) Nav krevde senere tilbakebetalt bidrag med kr. 65 500 for perioden desember 2022 til august 2023.

(11) Klager har opplyst at hun ikke skjønnte at barnebidraget skulle opphøre da datteren ble plassert utenfor hjemmet. Dette skyldtes delvis at hun i hele plasseringsperioden fortsatte å dekke datterens løpende utgifter til mobilabonnement, strømmetjenester, forsikring og brilleabonnement. I tillegg hadde den Nav-ansatte ved institusjonen beroliget henne med at ytelser ville bli stanset av Nav. Barnebidraget ble ikke stanset. Videre var teksten i varselbrevet ikke slik at hun forsto at plasseringen i fosterhjem i seg selv var tilstrekkelig for opphør av bidrag. Teksten i brevet vil bli behandlet nedenfor.

(12) Etter at klager mottok vedtaket om opphør av barnebidrag, tok hun mange ganger kontakt med Nav Kontaktsenter, både per telefon, chat og gjennom dialogmeldinger. Hun forklarte at hun hadde dekket kostnader for datteren etter plasseringen. Ifølge klager forklarte kontaktsenteret henne at bidrag ikke skulle stanses med mindre kommunen/barnevernet dekket alle barnets utgifter til forsørgelse.

(13) Klager ba også om veiledning fra Nav Familie- og pensjonsytelser. I et svarbrev 5. desember 2024 skrev de:

«Når det gjelder informasjonen du har fått i løpet av saken ser vi at den har vært ulik og unøyaktig. Informasjonen og rutinene har tidligere også vært delvis feil basert på den forståelsen og tolkningen man nå har av slike saker med opphør av bidraget når barnet er plassert utenfor hjemmet. Bidraget skal opphøre hvis barnet er plassert utenfor hjemmet. Det stilles ingen øvrige vilkår i loven. Dette praktiseres noe strengere nå enn tidligere i Nav

Familie- og pensjonsytelser. Dette kan forklare noe av endringen av informasjon på nav.no og fra Nav Kontaktsenter.»

(14) I en melding til Nav 26. februar 2025 skrev klager:

«Vil avslutningsvis nevne at jeg hadde en samtale med kontaktsenteret i dag. Jeg snakket med en dame som sa at bidraget ikke skulle stanses før barnevernet hadde fått innvilget en omsorgsovertakelse. Man skulle ha bidrag frem til det. (Det vil si i vår sak midten av februar 2023). Hun sa også at det var veldig skjønnsmessig om bidraget skulle stanses, og at ofte gjorde man ikke det, og hun mente at utgifter skulle tas med i beregningen. Hun reagerte også på at bidragsavdelingen har fattet vedtak i motstrid med informasjon som ligger på nav.no per dags dato.»

(15) Klager henvendte seg til ombudet 26. mars 2025. Klagen gjaldt opphør av bidrag, Navs veiledning, tilbakekrevingen og den lange saksbehandlingstiden.

Våre undersøkelser

(16) Vi tok saken opp med Arbeids- og velferdsdirektoratet 22. mai 2025.

(17) Vi stilte spørsmål om den ulike forståelsen internt i Nav av regelen i barnelova § 69 om opphør av barnebidrag.

(18) Videre stilte vi spørsmål om den interne kommunikasjonen i Nav om plasseringen av barnet i november 2022. Verken den Nav-ansatte som hadde to samtaler med mor, eller det lokale Nav-kontoret orienterte bidragsavdelingen om plasseringen utenfor hjemmet. Vi ba også direktoratet kommentere at meldingen fra barnevernet om omsorgsovertakelsen bare ble journalført på barnet, ikke på moren/klager.

(19) Arbeids- og velferdsdirektoratet ble bedt om å vurdere tidsbruken i klagers sak. Vi spurte også om det var iverksatt tiltak for å redusere behandlingstiden i denne typen saker etter at sivilombudet uttalte seg om saksbehandlingstiden i en tilsvarende sak i juni 2024 (sak 2023/5533).

(20) Avslutningsvis ba vi direktoratet om å kommentere rutinene/retningslinjene for Nav Kontaktsenters veiledning i saker om opphør av barnebidrag og den konkrete veiledningen til klager.

(21) Arbeids- og velferdsdirektoratet besvarte undersøkelsen 2. juli 2025. Svaret kan oppsummeres slik:

Intern kommunikasjon i Nav om plassering av barn utenfor hjemmet

(22) Den som journalførte et dokument i Nav, skulle etter rutinene alltid vurdere om dokumentet kunne ha betydning for flere fagområder. Rutinen for journalføring slo fast at når et dokument utløste andre oppgaver, skulle det opprettes en oppgave på riktig tema til enheten som skulle behandle saken. Dokumenter som hadde betydning for flere sakstyper,

skulle journalføres på alle de relevante sakene. Det var også planlagt automatisk oppretting av oppgaver til barnebidragsavdelingen når barnetrygden opphørte på grunn av plassering av et barn utenfor hjemmet.

(23) Meldinger fra barnevernet om plassering av barn skulle journalføres på personen som mottok barnetrygd eller andre ytelser knyttet til barnet. Dokumentet kunne i tillegg journalføres på barnet. Feil journalføring i denne saken skyldtes sannsynligvis menneskelig svikt.

Saksbehandlingstiden

(24) Det gikk seks måneder fra klager mottok varsel om opphør av barnebidrag til vedtak om opphør ble truffet. I tillegg tok det nesten ett år før Nav Klageinstans behandlet klagen. Tidsbruken var lenger enn normal saksbehandlingstid, særlig for klagen. Dette var beklagelig.

(25) Det var ikke iverksatt særlige tiltak for å redusere saksbehandlingstiden i saker om opphør av bidrag etter uttalelsen fra sivilombudet i juli 2024. Det var likevel satt inn tiltak for å redusere den generelle tidsbruken i saker om barnebidrag. Tiltakene hadde hatt effekt, og behandlingstiden var noe redusert.

Navs veiledning til klager om barnebidrag etter akuttplasseringen av datteren og omsorgsovertakelsen

(26) Arbeids- og velferdsdirektoratet skrev at klager i november 2022 fikk generell informasjon om at melding om akuttplasseringen var mottatt av Nav og at hun ikke trengte å gjøre mer i bidragssaken. Det var beklagelig at Nav Kontaktsenter hadde gitt informasjon som ikke var i tråd med rundskrivet til barnelova § 69. Kontaktsenterets rutiner for hvilken informasjon som skulle gis ved plassering av barn utenfor hjemmet skulle nå være i samsvar med rundskrivet til barnelova og praksis i Nav.

Tilbakebetaling av barnebidrag – bidragsinnkreivingsloven § 26

(27) Etter at klager var varslet om opphør av barnebidrag, tok hun første gang kontakt med Nav angående bidragssaken i september 2023. Veiledningen fra Nav Kontaktsenter ble derfor gitt etter perioden for feilutbetalinger (bidrag utbetalt mellom 25. november 2022 og 25. juli 2023). På dette tidspunktet hadde klager allerede mottatt vedtak om opphør av bidragsforskudd, varsel om opphør av barnebidrag og vedtak om opphør. Direktoratet mente at alle disse dokumentene ga riktige fremstillinger av at hun ikke hadde rett til å motta bidrag fordi barnet var plassert utenfor hjemmet. Klager burde derfor ha forstått at hun mottok bidrag hun ikke skulle ha hatt.

(28) Nav hadde sendt et brev til barnevernet i februar 2023. I brevet ba de om bekreftelse på at barnet var tatt ut av hjemmet. Barnevernet ble også spurt om de ville kreve oppfostringsbidrag. Ifølge Arbeids- og velferdsdirektoratet var teksten i brevet tvetydig.

Klager var imidlertid ikke kjent med dette brevet før etter at feilutbetalingsperioden var over. Selv om det selvsagt var beklagelig at Navs brev til barnevernet var tvetydig og at klager hadde fått misvisende eller feil informasjon fra Nav Kontaktsenter, hadde dette ikke påvirket hva klager forsto eller burde ha forstått i feilutbetalingsperioden.

(29) Direktoratet skrev at de aktuelle bidragene klart var feilutbetalt og måtte tilbakekreves. Bidragsinnkrevingsloven § 26 ga ikke grunnlag for å redusere tilbakebetalingsbeløpet fordi klager hadde dekket utgifter for barnet i plasseringsperioden.

(30) Klager kommenterte svaret fra Arbeids- og velferdsdirektoratet 9. august 2025. Hun mente at ordlyden i den skriftlige meldingen hennes 22. februar 2023 var viktig. Hun hadde skrevet: «Det ble 17/2 fattet vedtak om omsorgsovertakelse. Regner med at overgangsstøtten da blir avsluttet». Ifølge klager viste dette at hun helt og holdent trodde at overgangsstøtten først skulle avsluttes ved omsorgsovertakelsen. Det samme tenkte hun om barnebidrag og barnetrygd. Hun hadde mottatt barnebidrag i god tro frem til omsorgsovertakelsen. Hun mente derfor at hun ikke skulle tilbakebetale for denne perioden.

(31) Det var ikke mulig for klager å oppgi hvilke datoer i 2023 hun var i kontakt med Nav Kontaktsenter. Hun hadde flere ganger opplevd at det ikke var skrevet referat fra samtaler. Hun nevnte i den forbindelse fire samtaler og en chat fra de seneste månedene i 2025 som det ikke fantes spor av på MittNav.

Sivilombudets syn på saken

Saken gjelder:

- Den interne kommunikasjonen i Nav om barnevernets plassering av et barn utenfor hjemmet når dette har betydning for flere ytelser.
- Navs saksbehandlingstid når barnebidrag skal opphøre på grunn av barnevernets plassering av et barn utenfor hjemmet.
- Veiledningen fra Nav om vilkårene for opphør av barnebidrag ved plassering utenfor hjemmet.
- Tilbakekreving av utbetalt barnebidrag i plasseringsperioden.

Innledning – Rettslig grunnlag for opphør av barnebidrag ved barnevernets plassering av et barn utenfor hjemmet

(32) Opphør av barnebidrag ved plassering utenfor hjemmet var i perioden denne saken gjelder regulert i barnelova av 1981 § 69:

(33) § 69. Tilhøvet mellom reglane om fostringsplikt etter barnelova og barnevernsloven.

(34) Fostringstilskot som er fastsette etter lova her fell bort frå det tidspunktet tilskot kan fastsetjast etter barnevernloven § 15-12 første ledd.

(35) Stortinget vedtok 11. juni 2025 en ny barnelov. Loven er ennå ikke trådt i kraft. Regelen om opphør av barnebidrag er videreført i den nye loven § 9-4. Den eneste forskjellen er at ordet «fostringstilskot» er endret til «barnebidrag» og «tilskot» er endret til «oppfostringsbidrag». Endringene er rent språkmessige og utgjør ingen realitetsendring av regelen om opphør av barnebidrag.

(36) Verken ordlyden i den gamle eller den nye bestemmelsen knytter opphør av barnebidrag direkte til plasseringen av barnet utenfor hjemmet. Vilkåret for opphør er at det kan fastsettes «fostringstilskot» eller «barnebidrag» etter barnevernsloven § 15-12. Fostringstilskot (oppfostringsbidrag) er et bidrag som kommunen/barnevernet kan kreve fra foreldrene når et barn er plassert utenfor hjemmet. Bidraget skal dekke utgifter til forsørgelse av barnet under plasseringen.

(37) I forarbeidene til barnelova av 1981 § 69 er det imidlertid presisert at plasseringen i seg selv er tilstrekkelig for opphør av barnebidrag. Det er heller ikke avgjørende om kommunen faktisk krever oppfostringsbidrag eller ikke, se Ot.prp.nr. 61 (1997-1998) punkt 5.3. I forarbeidene til den nye barnelova, Prop. 117 L (2024-2025) har ikke Barne- og familiedepartementet uttalt annet enn at § 9-4 viderefører gjeldende lov § 69.

(38) Ombudet og Arbeids- og velferdsdirektoratet er enige om forståelsen av regelen om opphør i barnelova § 69 (§ 9-4 i den nye loven). Det er derfor enighet om at klagers rett til barnebidrag falt bort da barnet ble plassert i beredskapshjem i november 2022.

(39) Etter ombudets syn fremgår det ikke klart av lovens ordlyd at plassering utenfor hjemmet i seg selv er tilstrekkelig for opphør av barnebidrag. Som denne saken viser, kan lovteksten bidra til uklarhet om når bidraget skal opphøre. Det bør fremgå klart at bestemmelsen er en regel om opphør av barnebidrag og at forutsetningen for opphør er plassering av barnet utenfor hjemmet. Ombudet vil informere Barne- og familiedepartementet om behovet for en lovendring.

Manglende intern kommunikasjon i Nav om barnevernets plassering av barnet utenfor hjemmet

(40) I klagers sak sendte ikke barnevernet melding til Nav da barnet ble plassert i beredskapshjem. Det var klager selv som ga beskjed til Nav. Klager fikk da tilbakemelding om at Nav var informert og at hun ikke trengte å gjøre noe mer. Ytelser ville bli stanset. Ifølge klager visste også det lokale Nav-kontoret om plasseringen etter kort tid. Likevel mottok ikke klager varsel om opphør av bidrag fra Nav Familie og Pensjonsytelser før etter at hun selv ga skriftlig beskjed om vedtaket om omsorgsovertakelse i februar 2023.

(41) Etter ombudets syn er det kritikkverdig at det ikke allerede i november 2022 ble videreformidlet til bidragsavdelingen at barnet var plassert utenfor hjemmet. Resultatet for klager var at hun ikke ble varslet om opphør før tre måneder etter plasseringen.

(42) Det er også kritikkverdig at meldingen fra barnevernet i februar 2023 bare ble journalført på barnet og at bidragsavdelingen heller ikke fikk beskjed om denne meldingen.

Dersom ikke klager selv hadde meldt ifra om omsorgsovertakelsen, kunne det ha gått mye lenger tid før hun ble varslet om opphør. Sivilombudet har merket seg at en tilsvarende melding fra barnevernet ble journalført på samme mangelfulle måte i sak 2023/5533 (sivilombudets uttalelse 7. juni 2024).

(43) Når den interne kommunikasjonen i Nav svikter og meldinger ikke kommer fram til bidragsavdelingen, fortsetter bidrag å løpe i lenger tid enn det bidragsmottaker har krav på. Dette fører til høyere tilbakebetalingskrav for bidragsmottakere og påfører dem en unødvendig gjeldsbyrde.

(44) En sak om opphør av barnebidrag krever samarbeid mellom Nav og barnevernet. Når barnevernet har plassert et barn utenfor hjemmet, skal de «snarest» informere Nav om plasseringen slik at Nav kan stanse løpende bidrag. Det følger av saksbehandlingsrundskrivet til barnevernsloven punkt 12.8.2. Dette gjelder både midlertidige og varige plasseringer. Både i denne saken og i ombudets sak 2023/5533 er det kommet frem at barnevernet ikke sendte melding til Nav da plasseringen fant sted.

(45) Etter ombudets syn må Nav sørge for tiltak overfor BufDir for å bedre kunnskapen i barnevernet om hvor viktig det er for barnets foreldre at det utveksles riktig og rask informasjon mellom de to etatene.

(46) Ombudet ber også Arbeids- og velferdsdirektoratet om å sørge for at meldinger fra barnevernet rutinemessig også journalføres på bidragsmottakeren og formidles til alle relevante enheter i Nav.

Navs saksbehandlingstid når barnebidrag skal opphøre på grunn av barnevernets plassering av et barn utenfor hjemmet

(47) Nav fikk informasjon om plasseringen utenfor hjemmet i november 2022. Likevel ble varsel om opphør av barnebidrag først sendt i februar 2023. Samme dag sendte Nav også et brev til barnevernet hvor de spurte om barnevernet hadde kompetanse til å kreve oppfostringsbidrag. Barnevernet svarte ikke på henvendelsen.

(48) Saken ble deretter liggende inaktiv helt til 1. august 2023 da Nav purret på et svar. Det gikk dermed fem måneder uten at Nav foretok seg noe i saken. Samtidig fortsatte barnebidraget å løpe.

(49) Etter purringen svarte barnevernet at de hadde kompetanse til å kreve oppfostringsbidrag. Nav fattet vedtak om opphør av bidrag 28. august 2023. Det var da gått ni måneder siden Nav første gang fikk informasjon om plasseringen av barnet utenfor hjemmet.

(50) Ombudet mener at saksbehandlingstiden klart er i strid med forvaltningsloven § 11 a første ledd. En rask avgjørelse er viktig i saker om opphør av barnebidrag. Når bidraget fortsetter å løpe, vil bidragsmottakerne få høye tilbakebetalingskrav. I denne saken er kravet kr. 65 500.

(51) Ombudet ber om at Arbeids- og velferdsdirektoratet iverksetter konkrete tiltak for å sikre at tidsbruken i saker om opphør av barnebidrag reduseres vesentlig. Når først varsel er sendt, er det vanskelig å se hvorfor saksbehandling fram til stans i utbetaling skal ta lang tid når plassering utenfor hjemmet i seg selv er tilstrekkelig for opphør.

Veiledningen fra Nav om vilkårene for opphør av barnebidrag ved plassering av barn utenfor hjemmet

(52) Den første veiledningen klager fikk fra Nav var i november 2022. Nav opplyste at de hadde mottatt beskjeden om plassering i beredskapshjem. Klager trengte ikke å foreta seg noe mer. Ytelser ville bli stanset.

(53) Etter plasseringen fortsatte klager å dekke noen av barnets løpende utgifter. Da bidraget ikke ble stoppet, trodde klager at hun kunne beholde bidraget siden hun fortsatte å dekke noen av barnets løpende utgifter.

(54) Da Nav varslet klager om opphør av barnebidrag 27. februar 2023 ble det gitt følgende opplysninger:

«Barnebidrag som er fastsatt etter barneloven faller bort fra det tidspunktet bidrag kan fastsettes etter barnevernloven paragraf 15-12, jf. barneloven paragraf 69. Dette gjelder uavhengig av om barnevernet setter frem krav om fastsettelse av barnebidrag eller ikke.

Vi varsler med dette om at bidraget skal opphøre fra måneden etter barnevernet eventuelt kan kreve bidrag etter barnevernloven paragraf 15-12.

[...] Nav har kontaktet barnevernet for å utrede om de kan kreve bidrag etter barnevernloven § 15-12.»

(55) Etter ombudets syn gir ikke teksten i brevet tydelig nok uttrykk for at plasseringen av barnet utenfor hjemmet i seg selv er nok for opphør av bidrag. Det gis heller ingen forklaring på hva som skal til for at bidrag kan fastsettes etter barnevernloven § 15-12. Når et barn allerede er plassert utenfor hjemmet, er det også forvirrende når Nav skriver at barnevernet «eventuelt» kan kreve bidrag og at de skal «utrede» dette.

(56) Arbeids- og velferdsdirektoratet har vist til at klager samme dag også mottok et vedtak om opphør av retten til bidragsforskudd. Bidragsforskudd er en ordning som sikrer at bidragsmottaker mottar bidragsbeløpet dersom den bidragspliktige ikke betaler. Nav vil da forskuttre bidraget og kreve inn beløpet fra den bidragspliktige. En sak om bidragsforskudd følger egne regler i forskutteringsloven.

(57) I vedtaket om opphør av bidragsforskudd sto det: «[U]tbetalingen av forskudd opphører fra 01.03.2023 fordi du ikke lenger har omsorgen for barnet». Ombudet er enig i at teksten i dette brevet er langt tydeligere enn i varselet om opphør av bidrag. Retten til bidragsforskudd er imidlertid ikke det samme som selve retten til det underliggende bidraget. Klager hadde heller ikke mottatt noe bidragsforskudd fra Nav fordi den bidragspliktige hadde betalt bidragene innen fristen.

(58) Klager tok flere ganger kontakt med Nav Kontaktsenter for å få veiledning. Saksdokumentene inneholder ingen referater fra samtaler eller meldinger fra klager i tidsrommet fra november 2022 til vedtaket om opphør 28. august 2023. Klager har opplyst at hun ikke klarer å tidfeste når hun tok kontakt første gang. Hennes erfaring er at Nav ikke alltid skriver referat fra telefonsamtaler. Hun har oppgitt fire konkrete datoer fra de seneste månedene i 2025 hvor hun har snakket med Nav Kontaktsenter uten at det finnes noe referat.

(59) Når det ikke finnes referater fra samtaler frem til august 2023, kan ombudet ikke legge til grunn at klager fikk veiledning fra Nav Kontaktsenter i tidsrommet før vedtaket om opphør av barnebidrag.

(60) Det er imidlertid på det rene at klager fikk veiledning fra Nav Kontaktsenter på senere tidspunkter. Hun forklarte i flere telefonsamtaler og meldinger til Nav at hun fortsatte å dekke utgifter til barnet etter plasseringen. Etter hennes mening hadde ikke barnevernet «kompetanse» til å kreve oppfostringsbidrag når de ikke hadde tatt over alle utgiftene til barnet. Dette var i tråd med brevet fra Nav til barnevernet 27. februar 2023. Klager ble gitt innsyn i dette brevet i september 2023. Når barnevernet ikke hadde kompetanse til å kreve oppfostringsbidrag, mente klager at hun skulle beholde bidraget. I klagers referat på MittNav fra en telefonsamtale med Nav Kontaktsenter 14. august 2024 står det:

«Hun jeg prater med sier at hvis barneverntjenesten har kompetanse, så skal ikke du ha bidrag for den perioden. Men hvis det er sånn at du er med på å dekke utgifter ved barnet, så kan du beholde bidraget. Hun leser så i Navs rutiner og sier at det står «det å ha kompetanse til å kreve oppfostringsbidrag innebærer at barnevernet/kommunen har tatt over alle økonomiske forpliktelser for barnet».

(61) Klager hadde også en samtale med Nav Kontaktsenter 26. februar 2025. Ifølge klagers referat på MittNav fra denne samtalen opplyste de at bidraget ikke skulle stanses før det var fattet vedtak om omsorgsovertakelse. De forklarte videre at det var skjønnsmessig om bidraget skulle stanses. Ofte ble det ikke stanset. De mente også at utgifter skulle tas med i beregningen.

(62) Etter ombudets syn har Nav Kontaktsenter formidlet en gal rettslig forståelse av regelverket til klager. Dette er tidligere også erkjent av Nav Familie- og pensjonsytelser. I et brev til klager 5. desember 2024 skrev de at informasjonen og rutinene tidligere hadde vært delvis feil. De skrev også at «forståelsen og tolkningen» i Nav i saker om opphør av barnebidrag hadde endret seg og at «praksisen» var blitt strengere.

(63) Ombudet har gjennomgått Nav Kontaktsenters skriftlige rutiner/retningslinjer for veiledning i saker om opphør av barnebidrag tilbake til 2022. Rutinene har vært endret flere ganger. I versjonen som gjaldt fra juli 2023 til august 2024 sto det følgende:

«Når barn flytter til fosterhjem/barnevernsinstitusjon og barnevernet/kommunen har kompetanse til å kreve oppfostringsbidrag for barnet, bortfaller retten til bidrag. [...]

Det å ha kompetanse til å kreve oppfostringsbidrag innebærer at barnevernet/kommunen har tatt over alle økonomiske forpliktelser for barnet.»

(64) I likhet med det skriftlige varselet om opphør knytter rutinene opphør av barnebidrag til barnevernets kompetanse til å kreve oppfostringsbidrag. En slik fremstilling er egnet til å forvirre bidragsmottakerne når plasseringen av barnet utenfor hjemmet i seg selv er tilstrekkelig. Ombudet antar at formuleringene i rutinene har sammenheng med ordlyden i barnelova § 69. Etter ombudets syn bør rutinene, i likhet med lovteksten, endres slik at det tydelig formidles gjennom veiledningen at plassering av barnet utenfor hjemmet i seg selv er tilstrekkelig for opphør.

Krav om tilbakebetaling av barnebidrag

(65) Det følger av bidragsinnkrevingsloven § 26 første ledd at feilutbetalinger skal kreves tilbake dersom «den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil». Nav har krevet at klager skal tilbakebetale kr. 65 500 i bidrag mottatt fra desember 2022 til bidraget ble stanset i august 2023.

(66) Spørsmålet er om klager i det aktuelle tidsrommet forsto eller burde ha forstått at hun ikke hadde rett til å motta barnebidrag.

(67) Klager har forklart at hun trodde at hun fortsatt hadde rett til barnebidraget fordi hun fortsatt hadde utgifter til barnet og Nav heller ikke stanset bidraget.

(68) Ombudet mener at spørsmålet om tilbakebetaling må vurderes separat for periodene før og etter det skriftlige varselet 27. februar 2023. Etter ombudets syn burde Nav ha veiledet klager i november 2022 om at bidraget skulle opphøre når barnet var plassert utenfor hjemmet. De burde også ha varslet klager om opphør på et langt tidligere tidspunkt. På bakgrunn av den informasjonen klager fikk fra Nav da hun tok kontakt i november 2022, kan det vanskelig legges til grunn at klager forsto eller burde ha forstått at hun ikke hadde krav på bidrag i perioden fra akuttplasseringen og frem til hun mottok varsel om opphør 27. februar 2023.

(69) Ombudet vurderer perioden etter at klager hadde mottatt varsel om opphør annerledes. Selv om teksten i varselet ikke var tilstrekkelig tydelig, ga likevel varselet en oppfordring til å ta kontakt med Nav for å undersøke om hun fortsatt hadde rett til å motta bidraget. Det er ikke dokumentert at klager tok kontakt med Nav om dette i tidsrommet fra 27. februar 2023 og frem til bidraget ble stanset. Det må derfor legges til grunn at vilkåret for tilbakebetaling er oppfylt for denne delen av feilutbetalingsperioden.

(70) Ombudet ber om at Nav behandler spørsmålet om tilbakebetaling på nytt i lys av synspunktene ovenfor.

(71) Klager har opplyst at hun har krevet erstatning fra Nav. Kravet er fortsatt ikke behandlet. Ombudet ber om at Nav vurderer klagers erstatningskrav i lys av både den manglende interne kommunikasjonen i Nav, den manglende veiledningen i tiden etter akuttplasseringen, innholdet i varselet 27. februar 2023 og den lange saksbehandlingstiden.

Konklusjon

(72) Sivilombudet mener at det er kritikkverdig at den interne kommunikasjonen i Nav sviktet slik at bidragsavdelingen ikke ble orientert da Nav mottok informasjon fra klager om at barnet var plassert utenfor hjemmet av barnevernet.

(73) Det er også kritikkverdig at meldingen fra barnevernet om plasseringen av barnet ikke ble journalført på bidragsmottakeren, men bare på barnet.

(74) Lovteksten i barnelova av 1981 § 69 og barnelova av 2025 § 9-4 gjør det ikke tydelig at barnevernets plassering av et barn utenfor hjemmet i seg selv er tilstrekkelig for opphør av retten til barnebidrag. Ombudet vil orientere Barne- og familiedepartementet om behovet for en endring av ordlyden i § 9-4 i barnelova av 2025.

(75) Sivilombudet ber Nav sørge for tiltak overfor BufDir for å bedre kunnskapen i barnevernet om viktigheten av informasjonsutveksling mellom de to etatene. Ombudet vil orientere BufDir om uttalelsen.

(76) Sivilombudet mener at behandlingstiden i klagers sak klart er i strid med forvaltningsloven § 11 a første ledd. For å unngå høye tilbakebetalingskrav, ber ombudet om at Arbeids- og velferdsdirektoratet iverksetter konkrete tiltak for å sørge for at tidsbruken i saker om opphør av barnebidrag reduseres vesentlig.

(77) Nav Kontaktsenter har gitt klager feil veiledning om forståelsen av barnelova § 69 om opphør av barnebidrag.

3.9.2025 (2025/1847)